

El poder dels drets socials

DOS ANYS DE CANVI AL SERVEI DE LES PERSONES

Juny de 2017

Laia Ortiz Castellví

Tinenta d'Alcaldia de Drets Socials de l'Ajuntament de Barcelona

Ajuntament de
Barcelona

Avui, 13 de juny de 2017, fa exactament dos anys que començava el canvi a Barcelona. Tinc la sensació que ha estat tot tan ràpid que tendim a perdre de vista la magnitud del que està representant.

Fa avui exactament dos anys arribàvem al Govern, però és que en fa tan sols tres que la candidatura ciutadana que ho va fer possible tot just acabava de néixer.

La ciutadania de Barcelona es trobava assetjada per la crisi, per les retallades i per la proliferació de casos de corrupció a tots els nivells institucionals.

Si va ser possible l'alternativa va ser com a part d'una demanda ciutadana de canvi: passar de la Barcelona en venda a la Barcelona del bé comú.

Calia qüestionar que qualsevol creixement econòmic fos bo.

Calia recuperar Barcelona per a la gent i redistribuir el poder.

Passar dels diners al poder, al poder dels drets socials, que és el poder de la gent.

S'han esvaït les amenaces, els reptes, els riscos? No pas. Estem immersos en un capitalisme global, que moltes vegades supera la democràcia. Però ara hi ha un Govern que té clares les prioritats: **posar les persones en el centre, i el centre de les prioritats als barris.**

I no hi ha defensa de drets socials si no transversalitzem en totes les polítiques i les decisions de tot el Govern la lluita contra les desigualtats.

1.

Primer de tot: ordenar, cooperar i fer net

Val a dir, però, que vam arribar al Govern amb uns condicionants gens fàcils: unes expectatives molt elevades, una victòria justa (11 regidores) i un entorn econòmic i polític advers.

Com tots els canvis, va generar resistències. Alguns anunciaven desastres. Ja ho feien fins i tot abans de començar a governar.

Com passa sovint a les dones, o potser per ser un Govern amb majoria de dones, no ho sé, sembla que calia començar per demostrar que sabem governar (ja no només que podem). Així ho hem fet.

Dos anys després, tenim la gestió municipal més ben valorada dels últims 12 anys. Gairebé el 70% dels ciutadans i ciutadanes aproven la feina.

Deixeu-me que ho resumeixi en només dos titulars:

Avui l'atur està a la baixa, els serveis públics a l'alça i el turisme regulat.

Avui un barceloní paga menys per l'IBI, menys per l'aigua i menys pel transport públic que fa dos anys. Així de clar.

Alguns ens auguraven caos, desgavell i desordre. Precisament si una cosa ha fet aquest Govern ha estat posar ordre i planificar. I no és anunci. Alguns exemples:

- Aquest és un Govern que posa ordre, per preservar i distribuir bé el benefici de sectors clau, com les terrasses o el turisme. I fem complir la llei.

Fa només 3 anys, només tres, CIU-PP modificaven el Pla d'Usos de Ciutat Vella per deixar barra lliure a la construcció d'hotels. Avui, en canvi, és zona de decreixement, com bona part de la ciutat, gràcies al PEUAT, una mesura innovadora i valenta.

- Aquest és un Govern que creu en la participació i que rendeix comptes. Estem canviant el què, però també estem canviant el com: ho fem en comú. Això vol dir una aposta ferma per la coproducció de polítiques socials i per la participació activa.

L'elaboració del PAM, la plataforma Decidim Barcelona, l'aposta per l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva o l'impuls al cohabitatge en són exemples.

- **I finalment, aquest és un Govern que fa net.** Perquè no ho podem ignorar, hi ha indicis que la política de descontrol econòmic ha afectat la gestió pública. I nosaltres estem aquí per destapar les irregularitats, no per enterrar-les: Glòries, Barcelona Regional o el cas Palau...

Qualsevol sospita, a Fiscalia.

Però nosaltres no estem aquí només per gestionar millor, que també. Si parlem de canvi no és perquè hem fet més, sinó perquè hem fet diferent.

Per canviar les prioritats, per redistribuir el poder, per recuperar la ciutat.

2.

Canviant les prioritats, recuperant Barcelona, redistribuint poder

Vam guanyar per canviar les prioritats. Ho he dit a l'inici: calia redistribuir el poder, en favor de la majoria, posant les persones en el centre, per recuperar la ciutat per als veïns i veïnes.

El canvi per una ciutat del bé comú, més saludable i més justa.

Una ciutat pel bé comú

Avui fa exactament dos anys que arribàvem al Govern, però fa tan sols quatre anys el tinent d'alcalde Antoni Vives visitava el Mònaco Yatch Show. En aquell esdeveniment tan singular, Antoni Vives pronuncia unes paraules que es tornaran simbòliques, representatives de tota una etapa. Davant un auditori de grans promotors turístics i iots de luxe diu: "el que us estem oferint és LA CIUTAT, no hi ha cap ciutat com Barcelona al món sencer que pugui desenvolupar aquesta mena de negocis".

La ciutat en venda.

Doncs bé, avui la marina de luxe és l'herència del passat, el PEUAT és present i el Pla de Barris és un futur amb més drets i cohesió social.

Redistribuir el poder implica recuperar el control sobre els serveis públics o en el disseny de les polítiques. Ja sigui municipalitzant escoles bressol i millorant condicions laborals, o impulsant coproducció de serveis amb entitats, com equipaments per a persones sense llar o amb trastorn mental.

O impulsar la recuperació dels béns comuns, perquè ningú quedi exclòs per no poder-los pagar, com farem amb la gestió de l'aigua, els serveis funeraris o la creació d'un operador energètic.

Una ciutat saludable

Redistribuir el poder en l'urbanisme vol dir passar de prioritzar només els aparadors com Passeig de Gràcia, a prioritzar on viu la gent, el Besós, el Raval o la Marina del Prat Vermell. Vol dir impulsar la rehabilitació d'habitatge incloent l'accessibilitat i estalvi energètic.

Redistribuir el poder vol dir donar prioritat al transport de la majoria, recuperant 20 línies de bus que havien retallat, triplicant el carril bici o, si finalment trobem suports, com farà el Tramvia per la Diagonal.

El gran pedagog Francesco Tonucci diu que els nens i les nenes són uns excel·lents indicadors de la qualitat de vida d'una ciutat. Si veiem nens i nenes pel carrer, passejant, corrent, jugant tranquil·lament, vol dir que vivim en un entorn segur,

confortable, sa. Per això volem una ciutat on es pugui jugar, no només zones de joc amb tanques de seguretat, sinó dissenyar espai públic segur.

Quin exemple millor d'això que les superilles? Això pretén el pla d'ampliació del verd a la ciutat (165 hectàrees el 2030) o el Pla contra la contaminació.

3.

Una ciutat més justa. El poder dels drets socials

I finalment, redistribuir el poder vol dir garantir els drets socials i millorar les condicions de vida de la majoria.

El primer que vam fer va ser corregir la desfeta social que rebíem, respondre a l'emergència social i aturar la sagnia, amb el Pla de xoc social (triplicant beques menjador, instituts a temps complet, reforç escolar, àpats en companyia...).

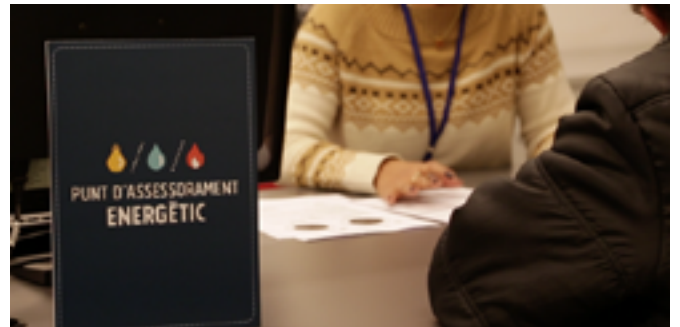
En segon lloc, calia revertir les retallades del Govern anterior, especialment en salut i educació, pilars bàsics de l'estat del benestar. No podem oblidar tan ràpid! Trias retallava suport educatiu a les Escoles Bressol, nosaltres l'hem recuperat i ampliat fins a 2,5 hores; hem triplicat el pressupost per als programes de salut comunitària; hem aconseguit l'ampliació de les urgències a Gràcia o la reobertura de plantes tancades del Fòrum.

Ara bé, la lluita contra les desigualtats requereix mesures estructurals, de canvi de model, més que de plans de xoc.

Mesures que impulsin l'autonomia i l'apoderament. Que afavoreixin vincles. Aquest és el poder dels drets socials.

Estem passant de la indefensió a l'acompanyament

No ens ha tremolat la mà si hem hagut de multar bancs per especular amb pisos buits, o l'oligopoli elèctric per no complir la llei que garanteix el subministrament a qui no el pot pagar, o les operadores turístiques per oferir pisos il·legals.

Però no només això, **hem creat nous serveis públics pensats específicament per defensar la ciutadania**, veritables “torres de vigilància” dels nostres drets: què són, sinó, la Unitat contra l'Exclusió Residencial en l'àmbit de l'habitatge o els Punts d'Assessorament Energètic en l'àmbit de la pobresa energètica? Són uns serveis inèdits, una acció que no fa ningú més, dedicada a acompanyar, assessorar i reforçar l'exercici dels nostres drets.

Estem passant de l'assistencialisme als drets socials garantits

Per això hem ampliat la renda per infant a càrrec, per combatre la pobresa infantil, o per a famílies monoparentals, gairebé duplicant les persones beneficiàries.

Hem aprovat un Pla d'Habitatge que triplicarà el parc públic d'habitatge en 10 anys. Volem mobilitzar habitatge buit, però sobretot tenir patrimoni públic.

Estem elaborant un Pla d'Accessibilitat Universal per garantir que tothom té accés real a tots els serveis de la ciutat, vagi caminant, en cadira de rodes o no hi pugui veure, i protagonitzat per les persones amb diversitat funcional.

Hem posat en marxa la tarifació social a les escoles bressol municipals, perquè cadascú pagui en funció de les seves capacitats i promovent l'escolarització de totes les famílies.

Al final d'aquest mandat, tindrem 10 escoles bressol municipals acabades o en construcció, i totes públiques. Però també ens adaptem a la diversitat impulsant espai de criança compartida, espais familiars, suport a les habilitats parentals...

I ja portem 13 Escoles, institut-escoles i instituts nous des de l'inici del mandat. El Pla d'inversió municipal en educació, en el global d'aquest mandat, serà de més de 155 milions d'euros!

Més pública, sí, i de més qualitat, impulsant Xarxes per al canvi, un projecte propi i amb lideratge públic per a la innovació educativa i per arribar a tots els centres.

Més i millors serveis públics a la sanitat pública i universal, amb el tancament de la mútua PAMEM i una nova oferta de tractaments odontològics per a persones amb pocs recursos. I estenent programes de prevenció o promoció de la salut fins a 23 barris.

Més i millors serveis socials, amb el procés Impulsem, el més ambiciós fet mai, per a la millora de la seva acció pública. En acabar el mandat, haurem incorporat 120 nous professionals entre personal administratiu, educadores, treballadores socials i equips d'intervenció en famílies.

Haurem reforçat equips d'atenció a la infància, però haurem, sobretot, impulsat una transformació de fons en els serveis socials com a agents d'acció comunitària, de relació d'igual a igual amb els veïns i veïnes, i més accessibles, amb un pla d'acció inèdit en el qual han participat professionals, usuaris i entitats socials.

I per cert, a tot arreu d'aquests serveis públics, hi ha uns treballadors i treballadores, tècnics i directius, mestres, educadores, tot el personal sanitari, psicòlogues, ... exemple de compromís i dedicació.

Estem donant prioritat als problemes més ignorats

La salut mental o el sensellarisme no són una realitat nova, malauradament. Sí que ho és, però, que es prioritzi i que s'impulsi un Pla per donar solucions a aquesta situació: el Pla de salut mental, o el Pla contra el sensellarisme, els primers que han existit mai a Barcelona, on les mateixes persones sense llar han prioritzat propostes.

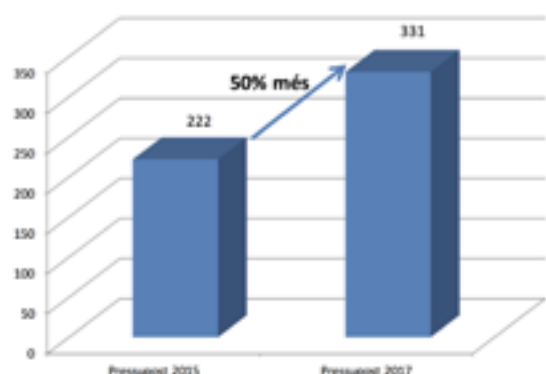
I finalment estem construint una ciutat que cuida i té cura

Hem ampliat el servei d'atenció domiciliària i el de teleassistència, duplicarem el nombre de barris dels projectes Radars i Baixem al carrer (de suport comunitari a persones grans) i estem desenvolupant el projecte Vincles (per a combatre el sentiment de solitud no volguda i l'aïllament social de la gent gran).

En resum, l'aposta social d'aquest Govern no té precedents. En global, hem augmentat un 50% la inversió social. Un 50%.

Pressupost de l'Àrea de Drets Socials (en milions d'euros)

4. Reptes de futur

Un repte ineludible: l'envelliment

Les nostres societats es troben en un moment de canvi demogràfic. Es calcula que el 2050 1 de cada 4 persones a Barcelona serà més gran de 65 anys. Mai tantes persones havien viscut tant de temps. Tindrem un sector de gent gran molt més divers.

Tenim unes polítiques pensades per a tres grans etapes vitals (infància-joventut / adult / gent gran), quan anem cap a una realitat de 4, 5 o més. Cal evitar el conflicte generacional i construir una estratègia transversal.

En aquest sentit, serà una de les accions prioritàries l'elaboració d'una estratègia i mesura de Govern sobre ciutat, canvi demogràfic i envelliment, del qual ja podem avançar algunes accions com ara:

- Nous models residencials que comptin amb protecció social i garantia de serveis: un total de 178 nous habitatges amb serveis per a la gent gran, sumant les promocions previstes a Glòries (105 habitatges), Pere IV (29) i Quatre Camins (44).
- Ampliació del programa Radars d'ajut a les persones que viuen o se senten soles fins a 53 barris, abastant el 77% de la població de més de 65 anys de la ciutat.

- Impulsar el cohousing sènior, l'habitatge amb serveis pensat per a les diverses situacions de l'envelliment, impulsat per particulars que s'associen, des de l'autogestió i el suport mutu.

Economia de les cures

La responsabilitat de la cura hauria de ser assumida de manera col·lectiva i ocupar un lloc privilegiat en l'acció política, amb dos objectius: la democratització de les cures, tant de qui les proporciona com de qui les rep, i l'equitat de gènere. Fa unes setmanes la regidoria de feminismes va presentar el Pla Estratègic sobre Economia de les Cures en aquesta línia.

En aquest terreny és clau l'atenció domiciliària. I hem pogut constatar que el servei actual és francament millorable.

Així doncs, un dels compromisos per als propers dos anys serà impulsar un nou model i millora del Servei d'Atenció Domiciliària (SAD). Un nou model que passi de l'externalització pura actual a la creació d'un instrument nou que ens permeti recuperar el control per millorar-ne la qualitat i les condicions laborals, i impulsí un model centrat en la persona.

Aquest canvi, sumat a l'increment d'usuaris, estimem que suposarà passar d'un pressupost anual de 50 milions d'euros el 2015 fins als 75 milions d'euros estimats quan acabi el mandat el 2019.

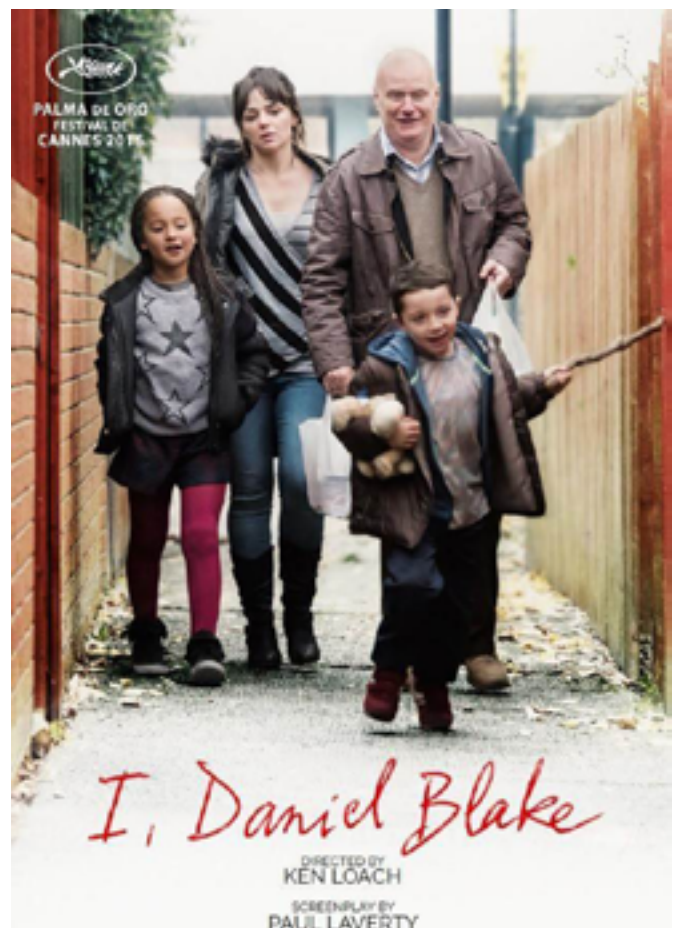
Volem passar d'un model de "producció en cadena", fordista, amb agendes rígides i a vegades alienes a la voluntat i canvis de l'usuari, a un model en què l'usuari en sigui el centre: més proper, amb atenció integral, on usuàries i professionals vetllin conjuntament pel millor servei.

I, per suposat, combatre la precarietat actual de les treballadores, amb jornades completes, salaris dignes i compliment de la legislació i convenis.

Aquest nou model ens ha de permetre innovar en la manera de realitzar l'atenció domiciliària, avançant en una veritable integració de l'atenció social i sanitària, que impulsí canvis de país, més enllà de Barcelona.

Cap a una renda municipal d'inclusió

Heu vist la pel·lícula *Jo, Daniel Blake*, de Ken Loach? Hi ha una de tantes escenes genials, de les que t'indignen, quan el protagonista intenta fer-li entendre a l'administració que si no treballa no és perquè no vulgui, sinó perquè el seu metge li ha dit que pot morir, i que per això necessita una prestació econòmica.

La persona que l'atén segueix immutable llegint el formulari ple de preguntes alienes a la seva situació. Una visió crítica d'un sistema social hereu del thatcherisme, més pensat per controlar que no pas per ajudar la ciutadania que més ho necessita.

Diu François Dubet, sociòleg francès especialista en educació, que "és necessari prioritzar la igualtat de posicions davant la igualtat d'oportunitats perquè la primera afavoreix la segona, i no passa el mateix a la inversa".

Avui la precarietat vital no es pot abordar només des del treball, sinó redistribuint rendes en el capitalisme financer. Així doncs, cal una veritable aposta per la garantia de rendes, i fer-ho bé (compactant ajuts, simplificant tràmits...).

Cal una Renda Garantida Ciutadana (RGC) ja. Per això demanem a la Generalitat que compleixin amb l'acord de la ponència i l'aplicació de la RGC.

Per part nostra hem començat per renda infància i monoparental, i hem presentat el B-mincome, un projecte europeu que inicia el camí cap a la creació d'una Renda o Suport Municipal d'Inclusió, un veritable reconeixement a Barcelona com a ciutat compromesa i innovadora en polítiques socials.

I impulsarem l'Oficina de Gestió de Prestacions Econòmiques perquè les treballadores dels centres de serveis socials es deslliurin d'aquesta tasca i puguin centrar-se en les persones.

Que ningú se senti com Daniel Blake.

5. Barcelona ciutat global

El canvi ja està en marxa a Barcelona i es nota. Tanmateix, els reptes són, en alguns terrenys, titànics.

Com en el mite de Penèlope, els esforços que fem a Barcelona durant el dia es desfan a la nit sense una regulació del preu del lloguer, sense derogar les reformes laborals o sense una veritable política pública d'habitatge de Generalitat i Estat. La combinació d'atur, precarietat laboral, baixos salaris i elevat preu de l'habitatge és letal.

Som conscients que certes batalles no les podrem guanyar soles. Necessitem més esforços, necessitem que s'hi sumi la Generalitat, l'Estat, Europa.

Perquè aquests són reptes globals.

En aquest sentit, en el mandat anterior Barcelona era una ciutat sense veu pròpia, una simple comparsa d'altres, sense paper internacional.

Doncs bé, **Barcelona is back**. Barcelona ha tornat a l'escena internacional. Ara Barcelona actua com a ciutat global i globalitzadora de drets.

Deia Zygmunt Bauman que ens enfrontem a un escenari compost per una "política local sense poder" i per un "poder global sense política".

Modestament volem que Barcelona sigui l'exemple de "poder local amb política global".

I així ho estem fent: en la reclamació d'acollida de refugiats que exemplifica la xarxa internacional "Solidarity Cities", hem reafirmat el nostre compromís amb el clima i hem reivindicat el paper de les ciutats en el progrés social als principals fòrums internacionals, com NN.UU o a Habitat III.

Així mateix, avui presidim el Social Affairs Forum de Eurocities, des d'on combatem l'austeritat salvatge i impulsem l'exigència del pilar social a la UE.

La capacitat innovadora i transformadora ens ha fet merèixer premis i projectes europeus, com el B-Mincome o l'estratègia de Desenvolupament Urbà Sostenible i Integrat. Des de l'àrea de drets socials estem en 12 projectes compartits amb altres ciutats.

De la Barcelona resistent hem passat a la Barcelona referent.

6. Cloenda

A la dècada dels anys 80, la ciutat va fer un salt espectacular. Eren molts canvis i millores els que necessitava Barcelona. Veníem de la foscor del franquisme, del menyspreu a la gent i als seus drets, de l'oblit dels barris, de l'especulació i la corrupció...

I aleshores es van canviar les prioritats. Aleshores el canvi va necessitar més d'un mandat, més de dos. Ara també ho necessitem. El pla de reducció de desigualtats i inclusió, accessibilitat, equipaments, plans educatius... estem parlant de 8-10 anys de transformació, amb una maquinària treballant al 100%, posant tota la il·lusió i energia, amb equips humans excepcionals a cada barri, cada centre, cada equipament...

En aquest sentit, no vull acabar sense aprofitar per donar les gràcies, un cop més, a tots els treballadors i treballadores públics de tot l'Ajuntament i, en especial, de l'Àrea de Drets Socials. Sense vosaltres no seria possible. Gràcies, mil gràcies.

El canvi està en marxa, estem recuperant la nostra ciutat.

Sabem que només serà possible amb una forta mobilització ciutadana. Per això,

volem més veïnes i veïns, i especialment les i els que ara són més invisibles, fent ciutat en comú. Garantir drets i afavorir l'apoderament dels veïns i veïnes vol dir també que la seva veu sigui més forta i més escoltada.

El passat gener el gran i enyorat Carles Capdevila escrivia un article on deia:

“Una ciutat és bonica pels seus monuments, però la fa sobretot la seva gent. Qui aguanta la identitat i seguretat d’una ciutat és qui se la sent seva, hi fa créixer els nens, qui se l’estima com a casa, i no qui la veu com un negoci global”.

És això el que modestament estem intentant fer: una Barcelona on tothom pugui viure, i viure-hi dignament.

Per fer efectiu el dret a la ciutat, cal una ciutat amb tots els drets.

Aquest és el poder dels drets socials.

barcelona.cat/drets-socials